

มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชน
ของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง
MEASURES TO PREVENT THE SPREAD OF THE CORONAVIRUS DISEASE 2019
UNDER THE HUMAN RIGHTS OF INMATES IN ANG THONG PRISON

[1] ศักดิ์ชัย เจริญพร Sakchai Charoenporn [2] ปันณธร หอมบุญมา Pannathorn Hombunma
[1] [2] มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Sja0543@gmail.com

Article Received: August 22, 2023, Revised: December 15, 2023, Accepted: December 15, 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 และให้ได้มาซึ่งมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เริ่มต้นจากการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย บุคลากรทางเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ผู้นำชุมชน บุคลากรทางสาธารณสุข และนักวิชาการทางอาชีวศึกษา และกระบวนการยุติธรรม จำนวน 14 คน มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และตามด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ นักกฎหมาย ทนายความ ญาติผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่ศาล ที่มาติดต่อราชการภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาจากการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผสมผสานกับการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทองซึ่งประกอบไปด้วย 1) สภาพปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม 2) สภาพปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล 3) สภาพปัญหาที่เกิดจาก กรณีการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาลหรือไปรักษาพยาบาลตามอาการ 4) สภาพปัญหาที่เกิดจากการมาติดต่อราชการต่างๆภายในเรือนจำของบุคคลภายนอก และ 5) สภาพปัญหาที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่างๆภายในเรือนจำ สำหรับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จะประกอบไปด้วย 6 มาตรการ คือ 1) สภาพแวดล้อมความแออัดภายในเรือนจำ 2) พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล 3) การรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาลหรือไปรักษาพยาบาลตามอาการ 4) การมาติดต่อราชการต่างๆภายในเรือนจำของบุคคลภายนอก 5) ด้านการทำกิจกรรมต่างๆภายในเรือนจำ และ 6) เรื่องอื่นๆ เช่น การปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อลดความแออัดภายในเรือนจำ กรณีผู้ต้องขังที่ป่วยเป็นโรคประจำตัว ซึ่งเป็นโรคที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิตหากติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้ต้องหา/ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และผู้ต้องขังสูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไป

คำสำคัญ: มาตรการป้องกันโรคไวรัสโคโรนา 2019, ผู้มาติดต่อราชการ, เรือนจำจังหวัดอ่างทอง

ABSTRACT

This research article aimed to study the problem of the spread of Coronavirus Disease 2019 and measured to prevent the spread of Coronavirus Disease 2019 under the human rights of inmates in Ang Thong Prison. It was a mixed methodology research, beginning with qualitative research by interviewing key informants, divided into 4 groups by purposive selection, consisting of Ang Thong Prison personnel, community leaders, public health personnel and academics in criminology and the justice process of 14 people. The research tools were an interview form, content analysis and followed by quantitative research by collecting data from questionnaires. The sample group was police officers, correctional officers, lawyers, inmate's relatives and court officials who came to contact officials in Ang Thong Provincial Prison for 328 people. The research tool was a questionnaire created from content analysis and data synthesis obtained from in-depth interviews combining with literature reviews, concepts, theories and related research. The results showed that state of the problem of the spread of the Coronavirus Disease 2019 under the human rights of inmates in Ang Thong Prison which consisted of 1) problems caused by the environment, 2) problems caused by personal behavior of the person, 3) problems caused by accepting new inmates going to court or seeking medical treatment, 4) problems arising from contacting government officials within the prison by outsiders, and 5) problems arising from various activities within the prison. For measures to prevent the spread of the Coronavirus Disease 2019 under the human rights of inmates in Ang Thong Provincial Prison, it consisted of 6 measures: 1) the overcrowding environment in the prison, 2) the personal behavior of the person, 3) the acceptance of new inmates going to court or seeking medical treatment according to symptoms, 4) contacting government officials within prisons of outsiders, 5) activities within prisons, and 6) other aspects such as release temporarily to reduce congestion inside the prison in the case of prisoners with underlying diseases that posed a risk of death if infected with the 2019 coronavirus, suspects/prisoners undergoing trial, and elderly prisoners aged 60 years and over.

Keywords: Coronavirus Disease Prevention Measures 2019, Government Visitors, Ang Thong Provincial Prison

---

บทนำ

ผู้ต้องขังจัดได้ว่าเป็นผู้ด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่งเป็นบุคคลที่ถูกจำกัดอิสรภาพและถูกลดโทษตามกระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายที่ได้กระทำคามผิด แต่การลงโทษและการปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ต้องคำนึงถึงสิทธิตามกฎธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่ ดังปรากฏในหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน “บุคคลใดจะถูกทรมาน ทารุณกรรมหรือได้รับการปฏิบัติหรือถูกลดโทษในลักษณะไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ไม่ได้” โดยจะเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวนี้ไม่สนับสนุนการลงโทษที่โหดร้ายและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างหยาบช้าทารุณ (เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์, 2534)

การที่ผู้ต้องหาถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกนั้น สถานการณ์ในการคุมขังคือ เรือนจำซึ่งเป็นหน่วยงานในกรมราชทัณฑ์ ทำหน้าที่ในการบังคับโทษจำคุกผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย มีภารกิจที่สำคัญคือการควบคุมดูแลและพัฒนานิสัยของผู้ต้องขังเพื่อให้กลับสู่สังคมโดยไม่กระทำความผิดอีก ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังนั้นจำต้องให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ และสิทธิในการรักษาพยาบาลถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ปัจเจกชนมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งบุคคลที่อยู่ในสังคมภายนอกเรือนจำ หรือทัณฑสถานสามารถเลือกรับบริการด้านการรักษาพยาบาลที่มีอยู่หลายรูปแบบให้เหมาะสมกับสุขภาพของตนได้ ในขณะที่ผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานไม่มีอิสระเช่นนั้น การจำคุกจึงเป็นการขัดขวางมิให้ผู้ต้องขังมีเสรีภาพที่จะเลือกรับบริการด้านการรักษาพยาบาลหรือการดูแลสุขภาพของตนให้เหมาะสมได้ ทำให้เรือนจำ หรือทัณฑสถาน มีหน้าที่จัดให้บริการด้านการรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขัง ทั้งในด้านการตรวจสุขภาพ การป้องกันการโรคระบาด การฟื้นฟูสุขภาพผู้ต้องขังเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาสุขภาพของผู้ต้องขังและโรคระบาดต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เนื่องจากเรือนจำและทัณฑสถานเป็นสถานที่ที่มีการควบคุมผู้ต้องขังไว้รวมกันเป็นจำนวนมาก จึงง่ายต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรค และทำให้เกิดโรคระบาดในเรือนจำหรือทัณฑสถานได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อถึงสังคมภายนอกด้วย (ณัฐยา จรรยาชัยเลิศ, 2548)

เมื่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เข้าเรือนจำ หนึ่งในมาตรการที่ทั่วโลกใช้เพื่อรับมือกับปัญหาการแพร่ระบาด คือการหลีกเลี่ยงพื้นที่แออัด ซึ่งนั้นอาจไม่สามารถทำได้ในพื้นที่เรือนจำของไทย เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังมีเป็นจำนวนมาก ขัดแย้งกับที่เรือนจำจะรองรับได้จึงก่อให้เกิดปัญหา “นักโทษล้นคุก” ซึ่งก่อนหน้าที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ทางกรมราชทัณฑ์ก็ได้ออกมาตรการ “คนในห้ามออก คนนอกห้ามเข้า และกักตัวผู้เข้าใหม่ทุกราย ” เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ภายในเรือนจำ คนในห้ามออก หมายความว่าผู้ต้องขังที่เคยได้รับโอกาสให้ไปฝึกอาชีพ ฝึกงาน ทำงานในบริเวณนอกเรือนจำ ได้ประกาศงดยกเลิกทั้งหมด จะออกไปเฉพาะเท่าที่จำเป็น เช่น ไปศาลหรือไปรักษาพยาบาลตามอาการซึ่งเป็นเหตุจำเป็นเท่านั้น อันที่สอง คนนอกห้ามเข้า หมายถึงในระยะนี้งดเว้นการเยี่ยมญาติ พี่น้องประชาชนที่มีญาติมิตรอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ขอให้ใช้ความอดทนสักระยะหนึ่ง เพื่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของผู้ต้องขังที่อยู่ภายในเรือนจำ และมาตรการประการที่สามก็คือ ทุกเรือนจำเราสันนิษฐานไว้ก่อนว่าคนเข้าใหม่เป็นผู้ติดเชื้อเข้ามาก่อน จะมีการแยกกักโรคอย่างน้อย 14 วัน และมีการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย สัมภาษณ์และสังเกตอาการ อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวยังไม่เพียงพอ (BBC NEWS ไทย, 2563)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำโครงการศึกษาถึงมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อหาแนวทางในการป้องกันการแพร่

ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาที่จะเกิดขึ้นภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง พร้อมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นบทเรียนหรือแนวทางในการจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นใหม่ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่จะเกิดขึ้นภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่จะเกิดขึ้นภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) เริ่มต้นจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และตามด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม จำนวน 14 คน ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 บุคลากรทางเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 บุคลากรทางสาธารณสุข จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 4 นักวิชาการทางอาชีวศึกษา และกระบวนการยุติธรรม จำนวน 2 คน
  - การวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured interview) ที่สร้างขึ้นมาจากคำถามหลักครอบคลุมประเด็นในเรื่องมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง โดยผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
  - 1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มจำนวน 328 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่มาติดต่อราชการภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 33 คน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 11 คน 3) กลุ่มนักกฎหมาย ทนายความ ที่มาติดต่อราชการภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 34 คน 4) กลุ่มญาติผู้ต้องขัง ที่มาติดต่อราชการภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 247 คน 5) กลุ่มเจ้าหน้าที่ศาล จำนวน 3 คน

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ในชื่อว่า “มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง” ที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผสมผสานกับการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากการพิจารณาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence: IOC) รวมถึงความเหมาะสมของภาษาที่ใช้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจาก

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 โดยข้อคำถามมีค่า IOC เกินกว่า 0.5 ถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงในเกณฑ์เหมาะสมนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้เพื่อ นัดวันเวลา และสถานที่ที่จะเข้าพบและทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ให้ได้ความคิดเห็นจากประสบการณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อค้นหาสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง และเพื่อให้ได้รูปแบบมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จากนั้นจึงนำความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์จากเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ที่เป็นต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบจนมีคุณภาพแล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่าง และเมื่อเก็บแบบสอบถามกลับคืนแล้วได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์เบื้องต้น คือตรวจแบบสอบถามครบทุกข้อ หลังจากนั้น จึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นข้อมูลที่สกัดได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม โดยการแยกแยะ และถอดประเด็นเนื้อหาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การสรุปผลวิจัย หลังจากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสำรวจความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องต่อไป

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และผู้มาติดต่อราชการ โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) จากนั้น นำมาวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ทั้งเป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะใช้การวิเคราะห์สรุปเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาถึงปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่จะเกิดขึ้นภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง

สภาพปัญหาที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านสภาพปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม 2) ปัจจัยด้านสภาพปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล 2.1) การสวมใส่หน้ากากอนามัย 2.2) การล้างมืออย่างสม่ำเสมอ 2.3) การเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล 3) ปัจจัยด้านสภาพปัญหาที่เกิดจาก กรณีการรับ

ผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาลหรือไปรักษาพยาบาลตามอาการ 4) ปัจจัยด้านสภาพปัญหาที่เกิดจากการมาติดต่อราชการต่างๆ ภายในเรือนจำของบุคคลภายนอก 5) ปัจจัยด้านสภาพปัญหาที่เกิดจาก กิจกรรมต่างๆ ภายในเรือนจำ

2. มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่จะเกิดขึ้นภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำ 2) ด้านพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล 2.1) การสวมใส่หน้ากากอนามัย 2.2) การล้างมืออย่างสม่ำเสมอ 2.3) การเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล 3) ด้านการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาลหรือไปรักษาพยาบาลตามอาการ 4) ด้านการมาติดต่อราชการต่างๆ ภายในเรือนจำของบุคคลภายนอก 5) ด้านการทำกิจกรรมต่างๆภายในเรือนจำ 6) ด้านการปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อลดความแออัดภายในเรือนจำ 6.1) กรณีผู้ต้องขังมีโรคประจำตัว ซึ่งเป็นโรคที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิตหากติดเชื้อไวรัสโคโรนา 6.2) กรณีผู้ต้องหา/ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี 6.3) กรณีผู้ต้องขังสูงวัย อายุ 60 ปีขึ้นไป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม

มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1 ด้านสภาพแวดล้อมความแออัดภายในเรือนจำ	3.79	0.33	มาก
2 ด้านพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล	3.83	0.21	มาก
3 ด้านการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาล หรือไปรักษา พยาบาลตามอาการในสถานพยาบาลภายนอกเรือนจำ	3.81	0.36	มาก
4 ด้านการมาติดต่อราชการต่างๆภายในเรือนจำ ของบุคคลภายนอก	3.86	0.27	มาก
5 ด้านกิจกรรมต่างๆภายในเรือนจำ	3.87	0.37	มาก
6 ด้านอื่นๆ	3.84	0.31	มาก
ภาพรวม	3.83	0.14	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมต่างๆ ภายในเรือนจำ ด้านการมาติดต่อราชการต่างๆ ภายในเรือนจำ ของบุคคลภายนอก ด้านอื่นๆ ด้านพฤติกรรมส่วนตัวของ ด้านการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาล หรือไปรักษา พยาบาลตามอาการในสถานพยาบาลภายนอก และด้านสภาพแวดล้อมความแออัดภายในเรือนจำ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยมาก มีจำนวน 28 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อยตาม 9 ลำดับแรก ลำดับดังนี้ 1) ตรวจสอบประวัติการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไวรัสโคโรนา 2019 ของบุคคลภายนอกอย่างน้อย 3 เข็ม 2) จัดสถานที่ฝึกอบรมให้มีขนาดเหมาะสมกับจำนวน

ผู้เข้าร่วมอบรมในกิจกรรมต่างๆภายในเรือนจำ 3) การปล่อยตัวชั่วคราว กรณีผู้ต้องขังสูงวัย อายุ 60 ปีขึ้นไป เพื่อลดความแออัดภายในเรือนจำ 4) สนับสนุนหน้ากากอนามัยที่มีคุณภาพ และเพียงพอกับการใช้งาน 5) การจัดให้มี VDO Conference กับโรงพยาบาลแม่ข่าย กรณีออกไปรับการรักษาพยาบาลตามอาการ หรือออกไปศาล โดยไม่ให้ผู้ต้องขังออกไปโรงพยาบาลหรือออกไปศาล 6) การสวมใส่หน้ากากอนามัย 7) จัดพื้นที่เฉพาะให้กับผู้มาติดต่อราชการ และผู้มาติดต่อจะต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา 8) สนับสนุนเจลแอลกอฮอล์ หรือสบู่ล้างมือให้กับผู้ต้องขังภายในเรือนจำ เพื่อให้เพียงพอกับการใช้งาน 9) ผู้ต้องขังจะต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา รวมถึงปฏิบัติตัวตามมาตรการป้องกันของกระทรวงสาธารณสุข และตรวจคัดกรองเบื้องต้น ผู้ต้องขังทุกรายก่อนที่จะเข้าภายในเรือนจำ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยรูปแบบมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพปัญหาการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง จากการศึกษาพบว่า

1.1 สภาพปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม

จากผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดจากจำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนมาก พื้นที่เรือนจำมีสภาพที่แออัดคับแคบ ทำให้การทำกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขังต้องอยู่รวมกันอย่างแออัด ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยดังกล่าวมีความเป็นไปได้ยากที่จะทำการแก้ไข และปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขได้ เพราะด้วยสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำที่มีความแออัดคับแคบอยู่แล้ว เนื่องจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่ติดต่อกันจากการแพร่กระจายวิธีตรง โดยไม่ต้องอาศัยสื่อกลางใดๆ เช่น การไอ การจาม ในระยะห่างไม่เกิน 1 เมตร และการแพร่กระจายวิธีอ้อม โดยอาศัยสื่อกลางบางอย่างในการนำเชื้อโรคไป เช่น สิ่งของเครื่องใช้ อาหาร และอยู่ในพื้นที่ที่แออัด เมื่อผู้ต้องขังอยู่รวมกันในพื้นที่ที่แออัด ทำให้มีโอกาสเป็นไปได้สูงมากที่จะแพร่เชื้อไปสู่คนอื่นๆ ได้ง่าย

1.2 สภาพปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล

จากผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล ได้แก่ การสวมใส่หน้ากากอนามัย ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ คือ ผู้ต้องขังไม่สามารถที่จะสวมใส่หน้ากากอนามัยได้ตลอดเวลาในการทำกิจวัตรประจำวันโดยรวมกันอย่างแออัดของผู้ต้องขังภายในเรือนจำที่คับแคบ อาจเป็นเพราะพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล ไม่เคยชิน หรือคิดว่าการสวมใส่หน้ากากอนามัยเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก รวมถึงหน้ากากอนามัยไม่มีคุณภาพ และไม่เพียงพอกับความต้องการที่จะใช้งานในส่วนการล้างมืออย่างสม่ำเสมอ พบว่า จุดล้างมือภายในเรือนจำ เจลแอลกอฮอล์หรือสบู่ล้างมือ ไม่เพียงพอกับการใช้งาน สุดท้าย การเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลถือว่าเป็นเรื่องที่ยากต่อการแก้ไขในพื้นที่เรือนจำ และไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขได้ ซึ่งถือได้ว่าพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคซึ่งสอดคล้องกับ (Biscotto, P. and P. Starling, 2005) ที่ได้มีการศึกษาประเมินการใช้หน้ากากอนามัยชนิด N95 ในบุคลากรทางการแพทย์ พบว่าการใช้หน้ากากอนามัยเป็นเครื่องป้องกันอย่างเดียวยังไม่เพียงพอและ ไม่คุ้มค่า ควรใช้มาตรการอื่นร่วมด้วย

1.3 สภาพปัญหาที่เกิดจาก กรณีการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาลหรือไปรักษาพยาบาลตามอาการ

จากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากกรณีการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาลหรือไปรักษาพยาบาลตามอาการ กรณีดังกล่าวมีผลเป็นอย่างมาก เนื่องจากพื้นที่เรือนจำเป็นพื้นที่ที่ปิด การที่จะรับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เข้าไปคงเป็นเรื่องที่ยาก ถ้ากรณีดังกล่าวไม่พาเชื้อเข้าไปติดผู้ต้องขังข้างในเรือนจำ เนื่องจากกิจกรรมแบบนี้มีโอกาสนี้จะมีสัมผัสกับคนนอกที่ติดเชื้อแล้วนำไปสู่ภายในเรือนจำ ซึ่งสอดคล้องกับไพรวลัย สุหนธา (2564) ที่ได้มีการศึกษามาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) ในเรือนจำ พบว่าการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ในเรือนจำที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติตัวตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ของกระทรวงสาธารณสุข

1.4 สภาพปัญหาที่เกิดจากการมาติดต่อราชการต่างๆ ภายในเรือนจำของบุคคลภายนอก

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกิดจากการมาติดต่อราชการต่างๆ ภายในเรือนจำของบุคคลภายนอก เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ควรระวังที่จะนำเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาติดคนภายในเรือนจำ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ รวมถึงเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ อาจเป็นผู้ได้รับเชื้อมาจากครอบครัว หรือบุคคลภายนอกอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา รัตนเจริญ (2563) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพปัญหาของการบริหารจัดการการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในพื้นที่อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี คือ การที่ประชาชนในพื้นที่ขาดความร่วมมือ และไม่ปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ ที่หน่วยงานของรัฐกำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ชญา วุฒฉัตรนนท์ (2563) ที่ได้ศึกษาการจัดการปัญหาและการควบคุมโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ของหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอ ศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการทำงานคือการที่ประชาชนปกปิด และละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรการในการป้องกันโรค และในกรณีปัญหาที่เกิดจากกระเปียบ ข้อกฎหมายที่ไม่ชัดเจน การขาดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติ

1.5 สภาพปัญหาที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่างๆภายในเรือนจำ

จากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่างๆภายในเรือนจำ เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนหมู่มากในการทำกิจกรรมต่างๆภายในเรือนจำในพื้นที่คับแคบ เช่น การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังภายในเรือนจำ การทำกิจกรรมประจำวันของผู้ต้องขัง การรับประทานอาหารในโรงเลี้ยงอาหาร พบว่าไม่สามารถแยกบุคคลเหล่านี้ออกจากกันได้ ซึ่งก็หมายความว่าไม่สามารถปฏิบัติตัวตามมาตรการป้องกันของกระทรวงสาธารณสุขได้ เนื่องจากพื้นที่เรือนจำมีความแออัดคับแคบอยู่แล้ว ไม่สามารถที่จะเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลได้ ทำให้เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เป็นอย่างดี ซึ่งพบว่าปัญหาที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในเรือนจำ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.37$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพรวลัย สุหนธา (2564) ที่ได้มีการศึกษามาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ (COVID - 19) ในเรือนจำ พบว่าการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ในเรือนจำที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติตัวตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ของกระทรวงสาธารณสุข

2. รูปแบบมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง

จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า รูปแบบมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง มีทั้งหมด 6 ด้าน โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านสภาพแวดล้อมความแออัดภายในเรือนจำ

การปฏิบัติตัวตามมาตรการป้องกันกระทรวงสาธารณสุข เป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภายในเรือนจำเบื้องต้น เนื่องจากมาตรการบางประการของกระทรวงสาธารณสุขจะนำมาใช้กับภายในเรือนจำไม่ได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมความแออัดภายในเรือนจำไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามได้ เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม ซึ่งความเป็นจริงแล้วไม่สามารถทำได้แน่นอน เนื่องจากเรือนจำมีพื้นที่ที่จำกัด แต่มาตรการที่นำมาใช้คือจะต้องให้ผู้ต้องขังสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา รวมถึงสร้างความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน ตรวจสอบคัดกรองเบื้องต้นเพื่อหาผู้ติดเชื้อ จัดพื้นที่เฉพาะสำหรับผู้มีอาการสงสัย รวมถึงการย้ายระบายผู้ต้องขังไปยังเรือนจำใกล้เคียงที่มีพื้นที่ไม่แออัด เพื่อลดความแออัดภายในเรือนจำเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภายในเรือนจำ

2.2 ด้านพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล

จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลการสวมใส่หน้ากากอนามัย การล้างมืออย่างสม่ำเสมอ และการเว้นระยะห่างทางสังคม ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันส่วนตัวเบื้องต้นจากการที่ดำเนินการวิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่สวมใส่หน้ากากอนามัย ในการปฏิบัติงาน หรือการทำกิจกรรมภายในเรือนจำ เป็นเพราะว่าความเคยชิน หรือไม่สะดวก สำหรับการสวมใส่หน้ากากอนามัยจะต้องมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับมาใช้กับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และผู้ต้องขังให้สวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา และสนับสนุนหน้ากากอนามัยที่มีคุณภาพ เพียงพอกับการใช้งานเพื่อเป็นการป้องกันส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรวิทย์ ลิ้มพิทยากุล, มนัสนันท์ ลิ้มพิทยากุล, วันชัย สีหะวงษ์ และชูชาติ บันลือ (2564) พบว่า การสวมหน้ากากอนามัยลดการแพร่เชื้อโรคโควิด-19 ได้ การสวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกจากบ้านเป็นเรื่องไม่น่าอับอาย ไม่ถูกมองว่าแปลกจากคนอื่น นั้น การรับรู้เป็นปัจจัยนำที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม แต่การเพิ่มการรับรู้นั้นก็ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้จะต้องมีปัจจัยอื่นๆ เช่น ทักษะคิดที่คิดว่าควรสวมหน้ากากอนามัยเฉพาะช่วงที่มีการระบาดโรคโควิด-19 เท่านั้น หรือคิดว่าการสวมใส่หน้ากากอนามัย เป็นเรื่องยุ่งยาก การล้างมืออย่างสม่ำเสมอ พบว่าจุดล้างมือภายในเรือนจำมีน้อยเกินไปไม่เพียงพอกับการใช้งาน ควรเพิ่มจุดล้างมือภายในเรือนจำและสนับสนุนเจลแอลกอฮอล์ หรือสบู่ล้างมือ รวมถึงอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการล้างมือที่ถูกวิธีให้กับผู้ต้องขัง ในส่วนการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล การปฏิบัติตัวตามมาตรการป้องกันของสาธารณสุขคงเป็นเรื่องที่ยาก ควรหามาตรการอื่นมาทดแทน เช่น ห้ามการรวมกลุ่มภายในเรือนจำในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของโรค หรือเพิ่มพื้นที่เรือนจำสร้างอาคารใหม่ (Green, L. W. and M. W. Kreuter, 1999)

2.3 ด้านการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาลหรือไปรับการรักษาพยาบาลตามอาการ

1. การรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ควรมีการตรวจคัดกรองเบื้องต้นผู้ต้องขังทุกรายก่อนเข้าเรือนจำ กรณีถ้าไม่พบเชื้อให้จัดพื้นที่เฉพาะสำหรับกักตัวเพื่อสังเกตอาการเป็นเวลาอย่างน้อย 21 วัน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องขังเข้าใหม่จะไม่พาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปแพร่ระบาดภายในเรือนจำ ส่วนกรณีที่พบเชื้อจะต้องจัดสถานที่เฉพาะสำหรับแยกโรค ให้ได้รับการรักษาพยาบาล หลังจากได้รับการรักษาพยาบาลแล้วตรวจไม่พบเชื้อ ให้ปล่อยตัวไปรวมกับผู้ต้องขังรายอื่นๆ ได้

2. การออกไปศาลหรือไปรับการรักษาพยาบาลตามอาการ ควรมีการตรวจคัดกรองเบื้องต้นผู้ต้องขังทุกรายก่อนเข้าเรือนจำเช่นกัน กรณีถ้าไม่พบเชื้อให้จัดพื้นเฉพาะสำหรับกักตัวเพื่อสังเกตอาการเป็นเวลาอย่างน้อย 14 วัน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องขังเข้าใหม่นี้จะไม่นำพาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปแพร่ระบาดภายในเรือนจำ ส่วนกรณีที่พบเชื้อจะต้องจัดสถานที่เฉพาะสำหรับแยกโรค ให้ได้รับการรักษาพยาบาลหลังจากได้รับการรักษาพยาบาลแล้วตรวจไม่พบเชื้อ ให้ปล่อยตัวไปรวมกับผู้ต้องขังรายอื่นๆได้

2.4 ด้านการมาติดต่อราชการภายในเรือนจำของบุคคลภายนอก

จากการศึกษาพบว่า การมาติดต่อราชการภายในเรือนจำของบุคคลภายนอก รวมถึงการสลับปรับเปลี่ยนหมุนเวียนการมาปฏิบัติหน้าที่ภายในเรือนจำของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ด้วย ถือว่ามีส่วนที่จะนำเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 ไปเผยแพร่ภายในเรือนจำ เพราะว่าบุคคลเหล่านี้มีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะนำเชื้อโรคจากภายนอกที่เกิดจากการแพร่ระบาด หรือจากครอบครัวไปเผยแพร่ให้กับผู้ต้องขังภายในเรือนจำ ช่วงที่เกิดการแพร่ระบาด ควรมีการงดเว้นชั่วคราว หรือให้มีการติดต่อราชการที่มีความจำเป็นเท่านั้น ในส่วนเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ควรแบ่งออกเป็นชุดในการปฏิบัติหน้าที่ภายในเรือนจำ โดยแบ่งออกเป็น 4 ชุด ปฏิบัติหน้าที่อย่างน้อยชุดละ 5 วัน สลับหมุนเวียนกันไปเพื่อลดความเสี่ยงที่จะนำเชื้อโรคไปสู่ภายในเรือนจำ และเมื่อปฏิบัติหน้าที่ภายในเรือนจำครบ 5 วันควรมีการตรวจคัดกรองหาเชื้อเพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อออกไปสู่สังคมภายนอกเป็นการรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศศภัสส์ โกลม (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องรายงานผลการศึกษามาตรการด้านการบริหารจัดการองค์กรในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 กองโรคไม่ติดต่อ ปี พ.ศ. 2563 ผลของการวิจัยพบว่า 1) ก่อนมีสถานการณ์แพร่ระบาด กลุ่มบริหารทั่วไป กองโรคไม่ติดต่อ และกลุ่มงานอื่นที่เกี่ยวข้องของปฏิบัติหน้าที่ภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามปกติ 2) ระหว่างมีสถานการณ์แพร่ระบาด ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กลุ่มบริหารทั่วไป กองโรคไม่ติดต่อ และกลุ่มงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง เปลี่ยนไปบางส่วน เพราะต้องปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันโรคโควิด-19 ของกรมควบคุมโรค และมีการปรับแผนการทำงานเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อการบริหารงานและปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การสลับกันมาทำงานที่สำนักงานกับทำงานที่บ้าน (Work from Home : WFH) 3) หลังสถานการณ์แพร่ระบาด กลุ่มบริหารงานทั่วไป กองโรคไม่ติดต่อ และกลุ่มงานอื่นที่เกี่ยวข้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจในบางงาน มีการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น มีการเตรียมความพร้อมด้านการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพื่อเตรียมการรองรับการเกิดความเสี่ยงในการบริหารงานจากภัยพิบัติหรือโรคติดต่อต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2.5 ด้านการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในเรือนจำ

จากการศึกษาพบว่า การทำกิจกรรมต่างๆที่เกิดจากการรวมกลุ่มคนหมู่มากนั้น ภายในเรือนจำถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำที่แออัดคับแคบแล้ว ช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดควรงดการจัดกิจกรรมต่างๆชั่วคราว รวมถึงการอบรมต่างๆ หากมีความจำเป็นจะต้องให้ผู้ต้องขังสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา และควรจัดในพื้นที่โล่งแจ้ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก รวมถึงตลอดปฏิบัติตามมาตรการป้องกันของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

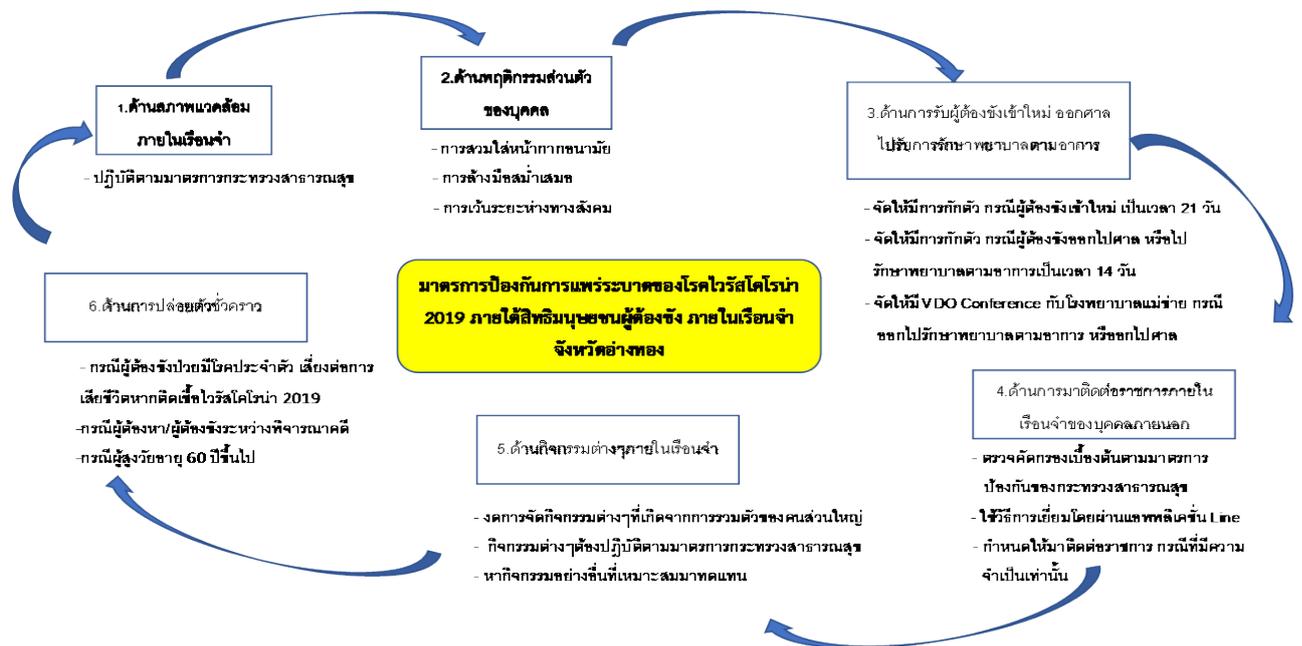
2.6 ด้านอื่นๆ

จากการศึกษาพบว่า เรือนจำมีผู้ต้องขังอยู่เป็นจำนวนมาก ในพื้นที่เรือนจำที่มีความคับแคบอยู่แล้ว ทำให้โอกาสเสี่ยงสูงที่จะเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เป็นอย่างดีเพราะว่าโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่ติดต่อระบบทางเดินหายใจ ช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดภายในเรือนจำ

ควรให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขเพื่อลดความแออัดภายในเรือนจำ โดยใส่กำไรข้อเท้าและมีการกลับมารายงานตัวทุก 15 วัน หรือ 30 วัน เพื่อลดความแออัดภายในเรือนจำ เช่น 1) กรณีผู้ต้องขังที่ป่วยมีโรคประจำตัว ซึ่งเป็นโรคที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิตหากติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2) กรณีผู้ต้องหา/ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี 3) กรณีผู้ต้องขังสูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยจะต้องพิจารณาโทษของคดีด้วย และจะต้องไม่ให้เกิดความเสียหายทางราชการ และสังคม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายใต้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยมาตรการ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำ 2) ด้านพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคล 3) ด้านการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกศาล และการรักษาพยาบาลตามอาการ 4) ด้านการมาติดต่อราชการของบุคคลภายนอก 5) ด้านกิจกรรมต่างๆ ภายในเรือนจำ 6) ด้านการปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อลดความแออัดภายในเรือนจำ โดยมาตรการทั้งหมดนี้ถูกนำมาใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายในเรือนจำ โดยมาตรการส่วนใหญ่มีองค์ประกอบปัจจัยภายนอกที่จำเป็น ที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลภายนอกที่มาติดต่อราชการต่างๆ รวมไปถึงผู้ต้องขังที่เข้าใหม่ ออกไปศาลและรับการรักษาพยาบาลตามอาการ จะต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 สรุปลงเป็นองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ภายในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมความแออัดภายในเรือนจำนั้น ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่แออัดการรวมกลุ่มคนหมู่มากอยู่ในพื้นที่ที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ถ้ามีความเป็นไปได้ควรเพิ่มพื้นที่ภายในเรือนจำให้เพิ่มขึ้น เพื่อ

ลดความแออัดและปฏิบัติตัวตามมาตรการป้องกันกระทรวงสาธารณสุข โดยให้เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา

1.2 ด้านพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลนั้น เรือนจำจังหวัดอ่างทองควรสนับสนุนหน้ากากอนามัยที่มีคุณภาพ และเพียงพอกับการใช้งาน เพิ่มจุดล้างมือภายในเรือนจำให้เพียงพอกับการใช้งาน

1.3 ด้านการรับผู้ต้องขังเข้าใหม่ ออกไปศาล หรือไปรักษา พยาบาลตามอาการในสถานพยาบาลภายนอกเรือนจำนั้นเรือนจำจังหวัดอ่างทองควรจัดให้มีพื้นที่เฉพาะสำหรับการกักตัว กรณีผู้ต้องขังเข้าใหม่เป็นเวลาอย่างน้อย 21 วัน กรณีออกศาล หรือออกไปรับการรักษาพยาบาลตามอาการเป็นเวลาอย่างน้อย 14 วัน

1.4 ด้านการมาติดต่อราชการต่างๆภายในเรือนจำ ของบุคคลภายนอกนั้นเรือนจำจังหวัดอ่างทองควรงดการเยี่ยมญาติชั่วคราว ช่วงที่มาตรการแพร่ระบาดของโรคภายในเรือนจำ

1.5 ด้านกิจกรรมต่างๆ ภายในเรือนจำนั้นเรือนจำจังหวัดอ่างทองควรงดการฝึกอบรมต่างๆชั่วคราว หรือลดการฝึกอบรมให้น้อยลง

1.6 ด้านอื่นๆ นั้นเรือนจำจังหวัดอ่างทองควรมีการพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราว กรณีผู้ต้องหา/ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกันที่อาจมีความแตกต่างด้านการรับรู้ การเข้าถึงสื่อต่างๆ และพฤติกรรมการดูแลตนเองของประชาชน เช่น ผู้ต้องขังในพื้นที่อื่นๆ เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหลังการเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19 ในเรือนจำจังหวัดอ่างทอง

เอกสารอ้างอิง

กฤษดา รัตนเจริญ. (2563). สภาพปัญหาในการบริหารจัดการการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในพื้นที่อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2534). สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐยา จรรยาชัยเลิศ. (2548). หลักประกันสิทธิผู้ต้องขัง กรณีศึกษาสิทธิในการดำรงชีวิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประธาน วัฒนวานิชย์. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ประกายพริก.

ปาณิตา กัณสุทธิ. (2557). สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขัง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พิมพ์ชญา วุฒฉัตรนนท์. (2563). การจัดการปัญหาและการควบคุมโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ของหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไพวัลย์ สุนทร. (2564). มาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID - 19 ในเรือนจำ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- วชิรวิทย์ ลิ้มปวิทยากุล, มนัสนันท์ ลิ้มปวิทยากุล, วันชัย สีหะวงษ์ และชูชาติ บันลือ. (2564). **พฤติกรรมการใช้หน้ากากอนามัย ล้างมือและการเว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อป้องกันโรคโควิด-19 ของประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานวิจัย. สำนักงานป้องกันโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี.
- ศศภัสส์ โกมล. (2563). **รายงานผลการศึกษามาตรการด้านการบริหารจัดการองค์กรในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 กองโรคไม่ติดต่อ ปี พ.ศ. 2563**. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรค.
- BBC NEWS ไทย. (2563). **ไวรัสโคโรนาในเรือนจำ**. แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/International> สืบค้น 30 มี.ค. 2563.
- Biscotto, P. & P. Starling. (2005). Evaluation of N95 respirator use as a tuberculosis control measure in a resource-limited setting. **The International Journal of Tuberculosis and Lung Disease**. (9)5. 545-549.
- Green, L.W. & M.W. Kreuter. (1999). **Health Promotion Planning: An Education and Ecological Approach**. Mayfield Publishing Company.
- Yamane, T. (1973). **Statistics an introductory analysis**. 3rd Ed. New York: Harper and Row.